

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Художньо-педагогічний факультет

Кафедра театральної режисури

Методичні вказівки до виконання курсових робіт

З навчальної дисципліни

«МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА»

*для студентів IV курсу денної та заочної форми навчання
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»
спеціалізації: «Актор драматичного театру»
на основі освітньо – кваліфікаційного рівня «Бакалавр»*

УДК 792.071.2.028(07)

ББК 85.330.7р

М48

Мельничук О. М. Методичні вказівки до виконання курсових робіт з навчальної дисципліни «Майстерність актора» для студентів ІV курсу денної та заочної форми навчання спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» спеціалізації: «Актор драматичного театру» / О. М. Мельничук. – Рівне: РДГУ, 2017. – 15 с.

Упорядник:

Мельничук О. М. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри театральної режисури РДГУ.

Рецензенти:

Богатирьов В. О. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри театральної режисури РДГУ;

Ізарова-Мельничук Л. Т. – народна артистка України, актриса Рівненського академічного українського музично-драматичного театру.

Обговорено на засіданні Вченої ради
художньо-педагогічного факультету РДГУ
(протокол №8 від 30 серпня 2017 року)

ВСТУП

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Майстерність актора» для студентів напрямку підготовки 6.020201 «Сценічне мистецтво» денної та заочної форм навчання спеціалізації: Акторське мистецтво драматичного театру призначені для ґрунтовного опрацювання студентами окремих тем навчальної дисципліни, поглиблення теоретичних знань і теоретичного обґрунтування своєї роботи над роллю у дипломній виставі.

У відповідності з цією метою курсова робота складається з теоретичної та практичної частин.

Виконання студентами, передбачених даними вказівками, завдань розкриє розуміння основних методів та принципів роботи над роллю, забезпечить результативне звернення до досвіду відомих театральних педагогів і видатних майстрів сцени.

Графік виконання курсової роботи

№ п/п	Етапи роботи	Тиждень виконання
1	Видача завдань	2
2	Погодження плану теоретичної частини	4
3	Підготовка першої редакції вступу до теоретичної Частини	5
4	Підготовка 1 розділу теоретичної частини	7
5	Підготовка 2 розділу теоретичної частини	9
6	Підготовка 3 розділу теоретичної частини	11
7	Підготовка практичної частини	13
8	Підготовка висновків, анотації, вступу	14
9	Оформлення курсової роботи та передача її на перевірку керівнику	15
10	Усунення зауважень керівника	16
11	Захист курсової роботи	17

Майстерність актора є основною профільною дисципліною напряму підготовки «Сценічне мистецтво».

Навчання студента-актора починається з оволодіння основами майстерності актора на основі вчення К. С. Станіславського та досягнень театральної педагогіки.

Система виховання актора – система К. С. Станіславського стверджує мистецтво глибокої життєвої правди, вона спрямована на формування актора і режисера за законами органічної творчості, гармонії та краси. Вона охоплює широке коло проблем творчого життя театру, пов'язуючи воедино питання теорії драматичного мистецтва, етики театрального колективу, внутрішньої та зовнішньої техніки актора.

Система К. С. Станіславського – цілісна програма виховання актора-творця, у якій перекладено на мову творчої практики найважливіші принципи акторського мистецтва, подано педагогічні прийоми виховання актора театру переживання, які, у свою чергу, стали основою змісту та методів навчання у театральних школах багатьох країн світу. В загальних рисах на першому етапі оволодіння професією майбутній актор повинен засвоїти логіку безсловесної дії, логіку словесної дії, логіку спілкування \або взаємодії\ з партнером.

Дисципліна «Майстерність актора» побудована на засадах виховання актора школи К. С. Станіславського.

Мета дисципліни – розвинути спеціальні акторські здібності студента, сформувати свідому і активну потребу майбутнього актора у постійному самовдосконаленні, розвинути та закріпити навички створення робочого самопочуття та саморегуляції.

Завдання курсу:

- практичне освоєння тренінгу робочого творчого самопочуття, готовності до творчості в умовах публічності;

- розвиток внутрішньої психотехніки актора з врахуванням індивідуальних особливостей психофізичного апарату студента;

- формування здібності до рольової гри, сценічної свободи, почуття віри і правди у сценічній дії;
- виховання актора спрямоване на взаємодію з партнером, колективну взаємодію, на відчуття ансамблю;
- розвиток загальних творчих здібностей особистості;
- практичне засвоєння етапів роботи над створенням сценічного образу, характеру і т. д.

Мета навчання студентів впродовж 4 курсу – детальна розробка і глибоке засвоєння набутих акторських навичок і вмінь на матеріалі дипломної (бакалаврської) вистави. Педагоги курсу мають зберегти в репертуарі поставлені на попередньому курсі вистави з метою вдосконалення акторської майстерності студентів.

Продовжуючи роботу над ролями у виставах діючого репертуару, студенти створюють нову роль у дипломній виставі за п'єсою сучасного драматурга або драматурга-класика.

Створюючи образ у виставі, актори свідомо спрямовують свої зусилля на реалізацію надзавдання вистави та режисерського задуму. Основна мета навчальної роботи – мистецьке дослідження людини, її складної долі, взаємовідносин з іншими людьми, її духовного світу та соціальних зв'язків. Психологічно достовірна, емоційна і сценічно виразна роль у виставі інтегрує у собі значне число елементів акторської майстерності, людських якостей виконавця.

У створених ролях виявляється не лише володіння зовнішньою і внутрішньою психотехнікою актора, а й світоглядна громадянська, соціальна позиція особистості, інтелектуальний та етичний розвиток артиста.

Протягом 7 семестру поновлюються і вдосконалюються вистави та уривки з вистав, студенти-актори беруть участь у постановках студентів-режисерів, у виставах базових драматичних театрів.

У 8 семестрі завершується робота над дипломною (бакалаврською) виставою і вона

презентується членам кафедри та глядачам. Студент має відчутти різницю між заняттями, навчальними показами, репетиціями і виставами в умовах професійного театру.

Перед Державною атестацією студенти під час кваліфікаційної практики працюють над дипломною виставою в режимі діяльності учбового (професійного) театру.

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

ВИБІР ПИТАНЬ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ЧАСТИНИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Теоретична частина виконується студентом за однією з наведених нижче тем. Номер варіанту визначається за порядковим номером студентів у списку групи.

Студенти можуть вибрати собі тему для опрацювання відповідно до своїх творчих уподобань або у відповідності до курсової дипломної вистави. Тематика курсових робіт має оновлюватися щороку, тому наведений перелік тем має орієнтовний характер.

Перелік тем курсових робіт з предмету «Майстерність актора»:

1. Вчення К. С. Станіславського про надзавдання і наскрізну дію у створенні сценічного образу.
2. Реалізація особливостей творчого стилю драматурга у створенні ролі.
3. Вирішення ролі у структурі режисерського задуму вистави.
4. «Зерно» ролі, внутрішній монолог і «другий план» як засоби створення сценічного образу.
5. Внутрішня і зовнішня характерність як відображення «зерна» образу.
6. Манера акторської гри як спосіб існування в ролі.
7. Природа сценічної умовності й манера акторської гри.
8. Дієвий аналіз ролі як метод роботи над образом.
9. Вивчення запропонованих обставин, акторська робота над створенням

біографії ролі

10. Характер і характерність. Цілісність сценічного образу.
11. Слово у творчості актора. Мовна характеристика образу.
12. Пластичний малюнок ролі.
13. Творча заємодія: режисер та актор.
14. Акторський тренінг, його значення у вихованні фахівця.
15. Дія – матеріал акторського мистецтва.
16. Діючий актор і розмовляючий.
17. Вчення К.С.Станіславського про дисципліну та етику.
18. Новітні технології в системі виховання актора.
19. Розвиток внутрішньої та зовнішньої психотехніки актора.
20. Школа акторської майстерності корифеїв української сцени (М.Заньковецька, І.К.Карпенко-Карий, М.Кропивницький, П.Саксаганський).

Вимоги до оформлення курсової роботи

Курсова робота оформляється на стандартних аркушах формату А 4

Поля: ліве, верхнє, нижнє— 20 мм, праве – 10 мм, абзац – 10 мм.

Міжрядковий інтервал – 1,5.

Нумерація сторінок, окрім титульної і першої, справа зверху. Кількість рядків на сторінці – 29-30.

Шрифт 14 кегль Times New Roman

Обсяг роботи 35-40 сторінок

Оформлення титульної сторінки – згідно зразка.

Оформлення тексту курсової роботи.

ВСТУП – 1,5-2 сторінки, повинен включати огляд попередніх робіт за досліджуваною тематикою, обґрунтування актуальності дослідження, вибір об'єкта,

предмета, мети, завдань та методів дослідження.

Робота складається з 3 розділів, що діляться на три підрозділи (3-4 сторінки кожен). Розділи починаються з нової сторінки. Кожен розділ повинен містити короткий висновок.

В роботі обов'язкове посилання в квадратних дужках на використану літературу. Наприклад: [4, с. 77]. Якщо цитата використовується повністю, то її необхідно писати в лапках.

Висновки наводяться в кінці роботи (1,5-2 сторінки). Список використаної літератури оформлюється згідно стандарту бібліографічного опису літератури (15-20 найменувань творів. Обов'язковими є ті, на які студент посилається в тексті роботи.)

Оцінювання курсової роботи

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи),	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література для підготовки до кваліфікаційного іспиту з курсу «Майстерність актора»

Довідкова література

1. Зверева Н. А. Создание актерского образа; словарь театральных терминов / Н. А. Зверева Д. Г. Ливнев. – Москва: РАТИ - ГИТИС, 2008. – 105 с.
2. Иллюстрированная история мирового театра I под ред. Джона Расседа Брауна. – Москва: ЗАО "БММ". – 592 с.
3. Кутьмин С. Г. Краткий словарь театральных терминов / С. П. Кутьмин. – Тюмень: ТГИИК, 2003. – 76 с.
4. Пави, П. Словарь театра П. Пави; пер. с фр.; под ред. Л. Баженовой. – Москва : ГИТИС, 2003. – 516с.
5. Русский драматический театр: энциклопедия. – Москва: Большая Российская энциклопедия, 2001. – 568 с.
6. Театр. Актер. Режиссер: краткий словарь терминов и понятий / сост. А. Савина. – Санкт-Петербург: Лань ; Планета музыки, 2010. – 352 с. – (Мир культуры, истории и философии).
7. Театр : энциклопедия. – Москва: Олма-Пресс, 2002. – 320 с.

Основна література

1. Актерский тренинг: Мастерство актера в терминах Станиславского. – Москва : АСТ, 2010, –512с. – (Золотой фонд актерского мастерства).
2. Акторська майстерність корифеїв / упоряд. І. О. Волошина. – К.: Мистецтво, 1973. – 184 с.
3. Богатирьов В. О. Сценічна педагогіка українського національного театру корифеїв: Лекція./В. О. Богатирьов. – Рівне: РДІК, 1993. – 12 с.
4. Вахтангов Е. Б. Записки, статьи, письма./ Е. Б. Вахтангов. – М.: Искусство, 1960. – 386 с.
5. Захава Б. Е. Мастерство актера и режиссера: учеб. пособие / Б. Е. Захава. – 5-е изд. – Москва: РАТИ-ГИТИС, 2008. – 432 с: ил.

6. Ершов П. М. Режиссура как практическая психология. / П. М. Ершов – М.: Искусство, 1972. – 586 с.
7. Кнебель М. О. Поэзия педагогики. О действенном анализе пьесы и роли. Москва: ГИТИС, 2005. – 576 с.
8. Кнебель М. О. Слово в творчестве актера / М. О. Кнебель. – Москва : РАТИ ГИТИС, 2009. – 160 с.
9. Кристи Г. В. Воспитание актера школы Станиславского./ Г. В. Кристи. – М.: Искусство, 1968. – 430 с.
10. Лесь Курбас: Статьи, воспоминания о Лесе Курбасе. Литературное наследие / Лесь Курбас. – М.: Искусство, 1988.
11. Лобанов А. М. Документы, статьи, воспоминания. / А. М. Лобанов. – М.: Искусство, 1980.
12. Мейерхольд В. Статьи. Письма. Беседы: В 2 тт./ В. Мейерхольд. – М.: ВТО, 1968.
13. Немирович-Данченко В. И. О творчестве актера./ В. И. Немировича-Данченко. – М.: Искусство, 1973. – 623 с.
14. Новицкая Л. П. Уроки вдохновения / Л. П. Новицкая. – М.: ВТО, 1984. – 323 с.
15. Петров В. А. Нулевой класс актера / В. А. Петров. – М.: Сов. Россия, 1985. – 126 с.
16. Попов А. Д. Творческое наследие: В 3 тт./А. Д. Попов. – М.: Искусство, 1979 – 1983.
17. Проблеми театральної педагогіки: 36 лекцій./ Упоряд. В. О. Богатирьов. – Рівне: РДК, 1993. – 80 с.
18. Ремез О. Я. Введение в режиссуру: Уч. пособие./ О. Я. Ремез. – М.: ГИТИС, 1987. – 130 с.
19. Рождественская Н. В. Проблемы сценического перевоплощения. / Н. В. Рождественская. – Л.: ЛГИТМИК, 1978.
20. Симонов П. В. Метод Станиславского и физиология эмоций / П. В. Симонов. – М.: АН СССР, 1984.

21. Станиславский К. С. Актерский тренинг. Работа актера над ролью / К. С. Станиславский. – Москва: АСТ, 2009. – 480 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).
22. Станиславский К. С. Актерский тренинг. Работа актера над собой в творческом процессе переживания: Дневник ученика / К. С. Станиславский. – Москва: АСТ, 2009. – 478 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).
23. Станиславский К. С. Актерский тренинг. Учебник актерского мастерства/ К. С. Станиславский. – Москва : АСТ, 2009. – 448 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).
24. Станиславский К. С. Искусство представления / К. С. Станиславский. – Санкт-Петербург: Азбука-классика, 2010. – 192 с.
25. Станиславский К. С. Работа актера над собой. М. А. Чехов. О технике актера: антология. – Москва : АРТ, 2008. – 496 с.
26. Театральна культура: Респ. міжвід. Наук. зб./ Ред. Р. Я. Пилипчук – К.: Мистецтво, 1981. – Вип. 7.
27. Товстоногов Г. А. Зеркало сцены: В 2 тт. / Г. А. Товстоногов. – Л.: Искусство, 1980.
28. Товстоногов Г. А. Беседы с коллегами. / Г. А. Товстоногов. – М.: СТД РСФСР, 1988. – 528 с.
29. Теоретические основы создания актерского образа. – Москва : ГИТИС, 2002. – 180 с.
30. Хрестоматия по истории русского актерского искусства конца XVIII – первой половины XIX веков: учебное пособие. – Санкт-Петербург: Санкт-Петербургская академия театрального искусства, 2005. – 600 с.
31. Чехов М. А. Литературное наследие: В 2 тт. / М. А. Чехов. – М.: Искусство, 1986.
32. Чехов М. А. Тайны актерского мастерства. Путь актера / М. А. Чехов. – Москва: АСТ, 2009. – 560 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).

Додаткова література

1. Альшиц Ю. Л. Тренинг FOREVER! / Ю. Л. Альшиц. – Москва: РАТИ-ГИТИС, 2009. – 256 с.
2. Бажанова Р. К. Феномен артистизма и его театральные разновидности / Р. К. Бажанова // Обсерватория культуры. – 2010. – № 4. – С. 42-49.
3. Барбой Ю. М. К теории театра / Ю. М. Барбой. – Санкт-Петербург: Изд-во СПбГАТИ, 2009. – 240 с.
4. Бочкарева Н. В. От упражнения – к спектаклю : учебное пособие / Н. В. Бочкарева, Е. Р. Генелин. – Санкт-Петербург: Изд-во СПбГАТИ, 2007 – 85 с.
5. Венецианова, М. А. Актерский тренинг. Мастерство актера в терминах Станиславского / М. А. Венецианова. – Москва: АСТ, 2010. – 512 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).
6. Владимиров С. В. Действие в драме. – 2 изд., доп. – Санкт-Петербург: Изд-во СПб ГАТИ, 2007. – 124 с.
7. Вокруг актера: сб. ст. победителей Пятого Всероссийского конкурса студенческих работ / отв. ред. Г. А. Лапкина, А. А. Чепуров ; редколлегия Г. А. Лапкина [и др.]. – Санкт-Петербург : Изд-во СПбГАТИ, 2002. – 200 с.
8. Гительман Л. И. Зарубежное актерское искусство XIX века. Франция, Англия, Италия, США: хрестоматия / Л. И. Гительман. – Санкт-Петербург : СПб ГУЗФ; Вертикаль; Гуманитарный университет профсоюзов, 2002. – 408 с.
9. Гиппиус С. В. Актерский тренинг. Гимнастика чувств / С. В. Гиппиус. – Москва: АСТ. 2010. – 384 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).
10. Жабровец М. В. Тренинг фантазии и воображения: методическое пособие / М. В. Жабровец. – Тюмень: РИЦ ТГАКИ, 2008. – 24 с.
11. Зверева Н. А. Создание актерского образа: словарь театральных терминов / Н. А. Зверева Д. Г. Ливнев. – Москва: РАТИ-ГИТИС, 2008. – 105 с.
12. Кипнис М. Актерский тренинг. 128 лучших игр и упражнений для любого тренинга / М. Кипнис. – Москва: АСТ, 2009. – 288 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).
13. Кипнис М. Актерский тренинг. Более 100 игр, упражнений и этюдов,

которые помогут вам стать первоклассным актером / М. Кипнис. – Москва: АСТ, 2010. – 256 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).

14. Кокорин А. Вам привет от Станиславского: учебное пособие / А. Кокорин. – 2002. – 224 с.

15. Кутьмин С. П. Характер и характерность: учебно-методическое пособие / С. Г. Кутьмин. – Тюмень : ТГИИК, 2004. – 51с.

16. Лоза О. Актерский тренинг по системе Станиславского. Упражнения и этюды / О. Лоза. – Москва: АСТ, 2009. – 392 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).

17. Немирович-Данченко В. И. Рождение театра / В. И. Немирович-Данченко. – Москва: АСТ; Зебра Е; ВКТ, 2009. – 672 с. – (Актерская книга).

18. Новарина Валер. Жертвующий актер /пер. с фр. Екатерины Дмитриевой // Новое литературное обозрение. – 2005. – № 73.

19. Полищук Вера. Актерский тренинг. Книга актерского мастерства. Всеволод Мейерхольд / Вера Полищук, – Москва: АСТ, 2010. – 224 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).

20. Райан П. Актерский тренинг искусства быть смешным и мастерства импровизации / П. Райан; пер. с англ. – Москва: АСТ, 2010. – 320 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).

21. Русский театр. 1824-1941. Иллюстрированная хроника российской театральной жизни. – Москва: Интеррос, 2006. – 472 с.

22. Русская театральная школа. - Москва : ПанЪинтер, 2004. – 544 с. – (Русские школы).

23. Сарабьян Эльвира. Актерский тренинг по системе Станиславского. Речь. Слова. Голос / Эльвира Сарабьян. – Москва: АСТ, 2010. – 160 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).

24. Сарабьян Эльвира. Актерский тренинг по системе Георгия Товстоногова/ Эльвира Сарабьян. – Москва : АСТ, 2010. – 320 с. – (Золотой фонд актерского мастерства).

25. Сорокин В. Н. Мизансцена – как пластическое выражение сути драматургического материала / В. Н. Сорокин, Л. Я. Сорокина // Искусство и образование. – 2010. – № 1(63). – С. 19 – 27.

26. Создание актерского образа: теоретические основы / сост. и отв. ред. Н. А. Зверева, Д. Г. Ливнев. - Москва: РАТО-ГИТИС, 2008. - 244 с.

27. Создание актерского образа: хрестоматия / сост. Д. Г. Ливнев. – Москва : РАТИ- ГИТИС, 2008. – 156 с.

28. Стреллер Джорджо. Театр для людей. Мысли, записанные, высказанные и осуществленные / Джорджо Стреллер; пер. с итал. и коммент. С. Бушуевой. – Москва: Радуга, 1984. – 310с.

29. Сушков Б. Театр будущего. (Школа русского демиургического театра. Этика творчества актера / Борис Сушков. – Тула: Гриф и К. 2010. – 472 с.

30. Хмельницкий Ю. О. Из записок актера таировского театра / Юлий Хмельницкий. – Москва: ГИТИС, 2004. – 212 с: ил.

Интернет - ресурсы

1. Античный театр. – Режим доступа: <http://anti4teatr.ucoz.ru/>
2. Актерское мастерство. – Режим доступа : <http://acterprof.ru>.
3. Театральная библиотека: пьесы, книги, статьи, драматургия. – Режим доступа: <http://biblioteka.teatr-obraz.ru/>
4. Театральная Энциклопедия. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Teatr/_Index.php
5. Театры народов мира. – Режим доступа: <http://teatry-narodov-mira.ru/>
6. Хрестоматия актёра. – Режим доступа: <http://jonder.ru/hrestomat>
7. П. М. Ершов. Режиссура как практическая психология: http://www.klass-teatr.ru/5/37.html?PAGEN_1=164

8. Захава Б. Е. Мастерство актера и режисера:
http://teatrsemya.ru/lib/mast_akt/akt_masterstvo/zakhava_bmasterstvo_aktera_i_rezhissera.pdf

9. Электронная библиотека RoyalLib.com:
royallib.com/.../zahava.../masterstvo_aktera_i_regissera.html

10. Методичка - Драматешка: dramateshka.ru/index.php/methods

Методичні вказівки до виконання курсових робіт

З навчальної дисципліни

«МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА»

*для студентів IV курсу денної та заочної форми навчання
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»
спеціалізації: «Актор драматичного театру»
на основі освітньо – кваліфікаційного рівня «Бакалавр»*

Рівне – 2017